

กระบวนการสร้างสรรค์ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557”

The process of creating a drawing of the “Manila 2014”

สุริยะ ฉายะเจริญ *

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอกระบวนการสร้างสรรค์ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” ที่ได้ผลิตขึ้นจากแรงบันดาลใจที่ผู้เขียนได้เดินทางไปเมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการผลิตงานสร้างสรรค์อันถือเป็นผลงานทางวิชาการและยังเป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการผลิตผลงานสร้างสรรค์ไปพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งภาพวาดเส้นชุดนี้เป็นการสร้างภาพแทนความหมายที่สื่อถึงเมืองมะนิลาที่อยู่ในรูปของสถาปัตยกรรม วัตถุแห่งความศรัทธา และยานพาหนะอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โดยใช้รหัสเชิงสุนทรียะเป็นกฎเกณฑ์ที่สำคัญในการสื่อความหมาย ภาพวาดเส้นแต่ละภาพได้กำกับความหมายด้วยข้อความที่เขียนขึ้นเป็นตัวอักษรประกอบกับภาพวาดเส้นด้วย ขณะเดียวกันภาพวาดเส้นชุดนี้มิได้สื่อถึงเรื่องของช่วงเวลาด้วยความหมายของลายเส้นแต่จะถูกกำกับความหมายเรื่องเวลาด้วยตัวเลขและตัวอักษรที่เขียนขึ้นประกอบ

Abstract

This article presents the process of creating a drawing of the “Manila 2014” was produced by inspiration, the author has traveled to Manila, Philippines. The objective is to produce a creative academic performance and also introduced knowledge of creative works to improve teaching and learning. This drawing are a visual representation that reflects the city of Manila in the form of architecture, object of faith and the vehicle is outstanding. The rules aesthetic code is the key to communication. Each drawing has directed the meaning of written text into text with line drawings as well. Meanwhile, a series of drawings does not convey the meaning of the moment with stripes. But the time is marked with numbers and letters written composition.

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงภาพวาดที่ใช้สีเดียวหรือใช้สีเอกรงค์ (Monochromes) นับเป็นช่องทาง การสื่อสารที่มีขึ้นมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ภาพวาดบนผนังถ้ำ เป็นต้น ผลงานภาพวาดสีเดียวหรือสีเอกรงค์นี้เรียกว่า “ภาพวาดเส้น” (Drawing) หรือ “ภาพลายเส้น” ก็ได้ ซึ่งสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดรูปในการวาดเส้นก็คือ เส้น (Line) (น. ณ ปากน้ำ 2543: 33) ภาพวาดเส้นถือเป็นการแสดงออกทางศิลปะในรูปแบบ 2 มิติขั้นพื้นฐานและยังสามารถสื่อถึงเนื้อหาอันเกิดจากแรงบันดาลใจและความประทับใจของผู้สร้างสรรค์ให้ถ่ายทอดออกมาได้ตรงและชัดเจนอย่างที่สุด

ภาพวาดเส้นหรือภาพลายเส้นจึงเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ที่เป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ปรากฏเป็นร่องรอยของการกระทำนั้นบนพื้นที่ว่างบนวัตถุหนึ่ง ๆ ซึ่งร่องรอยดังกล่าวอาจจะประกอบ

* สุริยะ ฉายะเจริญ

อาจารย์ประจำภาควิชาสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ไปด้วย จุด (Dot) เส้น (line) สี (Color) รูปร่าง (Shape) รูปทรง (Form) หรือพื้นผิว (Texture) ล้วนไม่ได้เกิดขึ้นจากความบังเอิญหากแต่เกิดขึ้นจากเจตจำนงของผู้สร้างสรรค์ที่ทำการบันทึกสภาวะของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นลงไปบนพื้นที่ว่างนั้น โดยที่ความเป็นจริงนั้นก็ไม่ใช่แค่เพียงความจริงในทางกายภาพของวัตถุเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงสภาวะความเป็นจริงของอารมณ์ความรู้สึก (Emotion) หรือแม้แต่กระบวนการความคิด (Conceptual) ของผู้สร้างสรรค์ด้วย ดังที่นอร์แมน ไบรสัน (Norman Bryson) ได้เขียนเอาไว้ว่า “จิตรกร (ผู้ผลิตงานสร้างสรรค์) เป็นผู้พินิจด้วยการจ้องมองและสร้างรูปทรงซึ่งเป็นการสื่อสารด้วยลายเส้นในจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งจากการสังเกตอย่างสมบูรณ์ตามที่ตนเองเห็นเป็นจุดสนใจที่กระตุ้นผู้ดูกระหายที่จะจ้องมองซ้ำอีกครั้ง” (Norman Bryson, Michael Ann Holly and Keith Moxey 1991: 63)

ผลงานวาดเส้นเป็นการนำเสนอในแง่มุมมองของความงาม ความสะท้อนทางอารมณ์ความรู้สึก และความคิดสร้างสรรค์ที่ควบคู่ไปกับการสื่อสารความหมายซึ่งภาพวาดเส้นไม่เพียงอยู่ภายใต้ร่มเงาของบริบททางทัศนศิลป์ (Visual Art) เท่านั้น เพราะในมิติของการสื่อสาร (Communication) นั้น วาดเส้นก็ยังคงทำหน้าที่สำคัญในการเป็นตัวสื่อ (Media) และตัวสาร (Message) ผ่านเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ (Sign) ที่ถูกประกอบขึ้นเป็นรูปสัญลักษณ์ (Image) บางอย่าง เช่น ผลงานวาดเส้นที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนัง คัมภีร์ทางศาสนา หนังสือหรือตำราความรู้ต่าง ๆ ในอดีต ขณะที่ในยุคสมัยใหม่ ภาพลายเส้นมีบทบาททั้งการเป็นภาพประกอบ (Illustration) แล้วถูกใช้ในบริบทของภาพการ์ตูน (Cartoon/ Comic) และรวมไปถึงการ์ตูนภาพเคลื่อนไหวหรือภาพยนตร์อะนิเมชัน (Animation) อีกด้วย

บทความนี้เป็นการนำเสนอกระบวนการสร้างสรรค์ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” ที่ผู้เขียนได้ผลิตขึ้นอย่างมีระเบียบวิธีการที่สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อค้นคว้าหาคำความรู้ที่ได้จากการผลิตผล

งานสร้างสรรค์อันประกอบไปด้วยวัตถุประสงคฺ์ขอบเขตประโยชน์ที่คาดว่าได้รับแรงบันดาลใจ แนวคิด ขั้นตอนการสร้างสรรค์และองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์ รวมไปถึงข้อเสนอแนะ เพราะฉะนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการอธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุดดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการที่จะได้อธิบายในลำดับถัดไป

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

เพื่อเป็นกรณีศึกษาผลงานสร้างสรรค์อันถือเป็นผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าเทียบเท่ากับงานวิจัย และยังเป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการผลิตผลงานสร้างสรรค์ไปพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชา 144-335 พื้นฐานการตูน ซึ่งอยู่ภายใต้หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสื่อดิจิทัล มหาวิทยาลัยสยาม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555)

ขอบเขตการสร้างสรรค์

ผลงานสร้างสรรค์นี้ผลิตขึ้นด้วยเทคนิคการวาดเส้นโดยมีชื่อชุด “มะนิลา 2557” ผลิตขึ้น ณ เมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ มีจำนวนทั้งสิ้น 18 ภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลงานสร้างสรรค์ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” เป็นการผลิตผลงานสร้างสรรค์อันถือเป็นผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าเทียบเท่ากับงานวิจัยและยังเป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการสร้างสรรค์ไปพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชา 144-335 พื้นฐานการตูน ซึ่งอยู่ภายใต้หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสื่อดิจิทัล มหาวิทยาลัยสยาม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555) ตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์อีกด้วย

แรงบันดาลใจ

ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” (Manila 2014) เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 18 ภาพซึ่งผู้เขียนได้ผลิตขึ้นขณะเดินทางไปประเทศ

ฟิลิปปีนส์ ผลงานชุดนี้เป็นภาพวาดเส้นทิวทัศน์ที่ใช้ลายเส้นเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรูปร่างโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นภาพวาดลายเส้นที่แทนความหมายของสถานที่ใดสถานที่หนึ่งอันจะสื่อไปถึงเมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ภาพวาดเส้นนี้ไม่เพียงนำเสนอคุณค่าในบริบทของการแสดงออกทางทัศนศิลป์เท่านั้น แต่ยังถือเป็นกระบวนการผลิตตัวสื่อและตัวสารภายใต้บริบทของศาสตร์ทางด้านการสื่อสารด้วย

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

(1) แนวคิดภาพวาดเส้น ภาพวาดเส้นคือภาพที่เกิดขึ้นจากผลของการที่วัตถุหนึ่งกระทำบางสิ่งบางอย่างไปบนวัตถุหนึ่งที่เป็นรนาบโดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นร่องรอยที่อยู่ในรูปของจุด เส้น หรือสีซึ่งร่องรอยนั้นก็นำไปสู่การประกอบเป็นรูปร่าง รูปทรง หรือพื้นผิว เพื่อสะท้อนความงาม (Beauty) ความรู้สึก (Emotion) และความคิด (Conceptual) ของผู้สร้างสรรค์ การวาดเส้นนั้น “อาศัยธรรมชาติเป็นแม่แบบการเกิดแรงบันดาลใจ (Inspiration) หลังเกิดความประทับใจ (Impression) แล้ว จากนั้นจึงกลั่นกรองความงามของธรรมชาติให้เกิดจินตนาการเป็นอารมณ์สะท้อนใจ (emotion) แล้วจึงถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกลงไปในงานศิลปะ (Expression)” (น. ณ ปากน้ำ 2543: 127) การวาดเส้นจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ศิลปะประเภททัศนศิลป์ (สมพร รอดบุญ ในสูจิบัตรนิทรรศการ Multiple drawing 2535: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” นี้เป็นการวาดเส้นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ “บันทึกข้อเท็จจริง” (ขลุ่ย นิมเสมอ 2553: 25) ซึ่งก็คือกระบวนการวาดเส้นที่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การบันทึกข้อเท็จจริงทางกายภาพด้วยกระบวนการวาดด้วยเส้นแต่ข้อเท็จจริงที่ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานวาดเส้นนั้นมิใช่ความเหมือนจริงแบบภาพถ่ายแต่เป็นการเข้าไปถึงแก่นของความจริงของวัตถุต่าง ๆ โดยการวาดด้วยเส้น (Line Drawing หรือ Delineation Drawing)

ซึ่งเน้นเฉพาะการใช้ลายเส้นในการแสดงออกเท่านั้น (สวอนศรี ตรีเทพประติมา, 2555: 22) ผลงานในลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้ลายเส้นเป็นธาตุสำคัญในการนำเสนอสุนทรีย์และการสื่อสารความหมาย

(2) ทฤษฎีสัญวิทยา (semiology) หรือ สัญศาสตร์ (semiotic) คือสาขาวิชาที่ศึกษาระบบของสัญญาณ (A System of Sign) หรือศาสตร์ว่าด้วยสัญญาณ (A Science of Sign) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2555: 8) สัญญาณ (Sign) คือสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะอยู่ในรูปของคำ ภาพ เสียง กลิ่น รส การกระทำ และวัตถุต่าง ๆ ซึ่งสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายอะไรในตัวเองแต่จะกลายเป็นสัญญาณที่ที่เราสร้างความหมายให้กับมันเพราะฉะนั้นสิ่ง ๆ หนึ่งจะมีความหมายได้ก็เพราะมีการสื่อความหมายบางอย่างนั่นเอง

โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ได้เสนอว่า สัญญาณมีส่วนประกอบอยู่ 2 ส่วน คือ “ตัวหมาย (Signifier) แทนเสียงภาพ - สิ่งที่ถูกหมาย (Signified) แทนความคิด (Concept) ดังนั้นในสัญญาณหนึ่ง ๆ จึงแยกเป็นสองส่วนเสมอ” (ธีรยุทธ บุญมี, 2551: 64-65) ในขณะที่เพียซ (Charles Sanders Peirce) แบ่งสัญญาณออกเป็น 3 ประเภท (Anne D’Alleva, c2012: 28-29) ได้แก่ (1) สัญลักษณ์ (Symbol) คือตัวหมาย (Signifier) ที่บริสุทธิ์ไม่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ถูกหมายแต่เกิดความหมายได้จากการมีตกลงบางอย่าง เช่น ตัวอักษร, ตัวเลข ฯลฯ (2) ภาพเสมือน (Icon) คือตัวหมาย (Signifier) ที่มีความเหมือนหรือเลียนแบบ มีความคล้ายในบางส่วนของสิ่งที่ถูกหมาย (Signified) เช่น ภาพเหมือน, เครื่องบินจำลอง ฯลฯ และ (3) ดัชนี (Index) คือตัวหมาย (Signifier) ที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชื่อมโยงโดยตรงในทางใดทางหนึ่งกับสิ่งที่ถูกหมาย (Signified) สามารถที่จะรับรู้ได้โดยการสังเกตหรือมีข้อสรุปบางอย่าง เช่น อาการทางการแพทย์, รอยเท้า, ฯลฯ

เมื่อสัญลักษณ์แต่ละตัวมาผสมกันจนเกิดเป็นการจัดการภายใต้กฎเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับซึ่งเรียกว่า “รหัส” (Code) รหัสสื่อกระบวนการที่ใช้ในการสร้างความหมายขึ้นมา (มณฑิร ศุภโรจน์, 2541: 19) ในกรณีกระบวนการสร้างสรรค์ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” นี้ได้มุ่งประเด็นไปที่รหัสเชิงสุนทรียะ (Aesthetic Code) ซึ่งมีความหลากหลายในการให้ความหมาย กระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัสมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) ขึ้นอยู่กับอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล

ฟิสิก (John Fiske) ได้อธิบายเอาไว้ว่า “รหัสเชิงสุนทรียะเป็นสิ่งที่ยากจะหาคำจำกัดความเพราะว่ามันเป็นสิ่งที่มีความหลากหลาย มีข้อจำกัดที่น้อยและเปลี่ยนแปลงได้เร็ว มันเป็นสิ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากบริบททางวัฒนธรรมของตัวเอง อีกทั้งยังมีลักษณะที่อนุญาตหรือเชิญชวน รวมถึงต้องรองลักษณะความหมาย การถอดรหัสที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐาน รหัสเชิงสุนทรียะสามารถแสดงออกถึงสิ่งที่ถูกปกปิดอยู่ภายในจิตใจอันเป็นโลกของอัตนัย อีกทั้งยังสามารถเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีและมีความหมายในตัวเองผ่านรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับความคิด” (1990: 80-81) “รหัสนี้มีแนวโน้มส่งเสริมลักษณะความหมายแฝง (Connotation) ความหลากหลายของการตีความ (Interpretation) ซึ่งตรงกันข้ามกับหลักทางตรรกะ (Logical) หรือ รหัสเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Codes) พยายาม จะลดคุณค่าลักษณะ ดังกล่าวนี้” (Termwiki, Aesthetic Codes 2014:15ระบบออนไลน์) ดังนั้นการศึกษาระบบของสัญลักษณ์ก็คือการศึกษาการทำงานของรหัสซึ่งรหัสเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่กระบวนการสร้างความหมายขึ้นนั่นเอง

ขั้นตอนการสร้างสรรค

(1) ผู้เขียนเดินทางไปกรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines) ชื่อทางการคือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines)

(2) ทำการสำรวจเก็บข้อมูลสถานที่ต่าง ๆ เพื่อผลิตผลงานสร้างสรรค์

(3) เนื่องจากผลงานสร้างสรรค์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์การนำเสนอในรูปแบบของภาพวาดเส้นหรือภาพลายเส้นที่บันทึกสถานที่จริง การผลิตผลงานจึงต้องวิเคราะห์ภูมิทัศน์ของสถานที่นั้น ๆ โดยเฉพาะในด้านของสิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรม เพราะรูปแบบที่นำเสนอจะเป็นภาพวาดเส้นที่บันทึกสิ่งก่อสร้าง

(4) ถ่ายภาพเพื่อบันทึกเป็นข้อมูลภาพจริง

(5) ทำการวาดภาพลายเส้นด้วยเทคนิคปากกาคำบนกระดาษซึ่งการวาดลงไปนั้นไม่ได้ทำการร่างภาพด้วยดินสอก่อน แต่เป็นการวาดด้วยเส้นคำของปากกาเลย เส้นที่ปรากฏจึงเกิดขึ้นจากการตอบสนองระหว่างการจ้องมองกับการถ่ายทอดออกมาเป็นภาพลายเส้นด้วยมือที่ช้อบออกมา (ภาพที่ 1)

(6) นอกจากสร้างสรรค์ผลงานเป็นภาพลายเส้นแล้วก็ยังบันทึกด้วยตัวอักษรแบบเขียนด้วยถ้อยความที่บรรยายถึงลักษณะเฉพาะของสถานที่นั้น ๆ ประกอบกับบันทึกวันเดือนปีอีกด้วย (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายขณะที่ยูเขียนกำลังปฏิบัติงานในสถานที่จริง ณ เมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

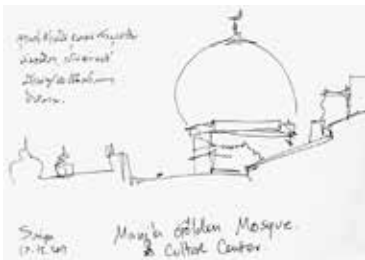
ภาพที่ 2 ผลงานภาพถ่ายเส้นที่ถ่ายเปรียบเทียบกับสถานที่จริง

7. ผลงานวาดเส้นภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” ที่สร้างขึ้นสำเร็จมีจำนวนทั้งสิ้น 18 ภาพ ประกอบไปด้วย

ภาพที่ 3 ผลงานชื่อโบสถ์ซานโตอาโก้

ภาพที่ 4 ผลงานชื่อมัสยิดทองแห่งมะนิลา

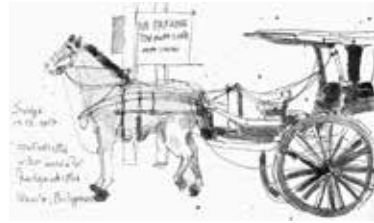
ภาพที่ 5 ผลงานชื่อมัสยิดทองแห่งมะนิลา

ภาพที่ 6 ผลงานชื่อโบสถ์ซานเซบาสเตียนแห่งมะนิลา

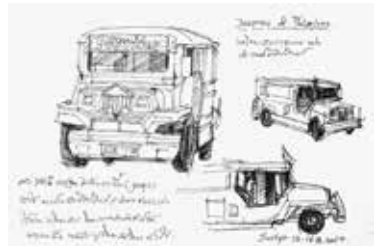
ภาพที่ 12 ผลงานชื่อตึกสูงเมืองมะนิลา

ภาพที่ 16 ผลงานชื่อรถม้าที่มะนิลา

ภาพที่ 13 ผลงานชื่อตรอกร้านค้าที่มะนิลา

ภาพที่ 17 ผลงานชื่อ: รถจี๊ปที่มะนิลา

ภาพที่ 14 ผลงานชื่อย่านการค้า
หน้ามหาริหารเล็กแห่งมะนิลา

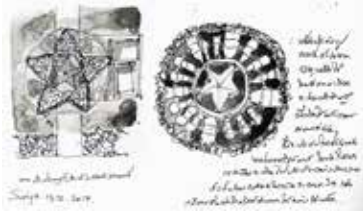
ภาพที่ 18 ผลงานชื่อ: รถจักรยานสามล้อที่มะนิลา

ภาพที่ 15 ผลงานชื่อร้านค้าโชว์ทิวที่มะนิลา

ภาพที่ 19 ผลงานชื่อ: ประติมากรรมพระแม่กับพระบุตรในโบสถ์ซาน
เซบาสเตียนแห่งมะนิลา

ภาพที่ 20 ผลงานชื่อ:ดาวประดิษฐ์ระดับเทศบาลคริสตมาล

(8) เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์ก็เก็บรักษาในอุณภูมิที่ไม่สูงหรือต่ำเกินไป โดยเก็บไว้ในอุณภูมิปกติ

(9) เมื่อกลับมาจากประเทศไทยแล้ว จึงนำภาพวาดเส้นมาทำการศึกษา

(10) หลังจากนั้นจึงเขียนเป็นบทความวิชาการเพื่ออธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ตลอดจนองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์

แหล่งข้อมูล

(1) ข้อมูลจากสถานที่จริงเป็นข้อมูลที่เกิดจากการเดินทางไปสำรวจ ณ เมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีการบันทึกด้วยภาพถ่าย ณ สถานที่จริงซึ่งข้อมูลภาพถ่ายที่เกิดจากบันทึกสถานที่จริงจะเป็นรูปของทิวทัศน์สิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรมและภาพของการดำเนินชีวิตของผู้คนที่ ณ ที่นั้นๆ

(2) ข้อมูลจากการบันทึกด้วยภาพถ่ายลายเส้น ในที่นี้หมายถึงผลงานสร้างสรรค์ภาพถ่ายลายเส้นที่นำมาศึกษาในบริบทของการเป็นข้อมูล

(3) ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ ข้อมูลเอกสารภาษาไทย ข้อมูลเอกสารภาษาอังกฤษ และข้อมูลออนไลน์

องค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์

(1) ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” นี้เป็นการสร้างสรรค์ที่ผลิตขึ้นด้วยการใช้แนวคิดและเทคนิคการวาดเส้นด้วยลายเส้น (Line Drawing) โดยมีแรงบันดาลใจจากการที่ผู้เขียนได้เดินทางไป

เมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ และได้ทำการบันทึกสถานที่และวัตถุที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สื่อถึงเมืองมะนิลาอันเป็นเมืองหลวงที่สำคัญแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับตั้งแต่อดีต

(2) ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” ได้ผลิตขึ้นภายใต้แนวคิดทฤษฎีสัญญาวิทยาโดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างภาพแทนความหมายของความเป็นเมืองมะนิลาโดยทำหน้าที่ทับซ้อนกันระหว่างลักษณะของภาพเสมือนและความเป็นสัญลักษณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทการสื่อความหมายของภาพแต่ละภาพ

(3) ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” สื่อความหมายโดยใช้รหัสเชิงสุนทรียะ (Aesthetic Code) เป็นเกณฑ์ในการทำให้แต่ละภาพมีความหมายที่นอกเหนือไปจากตัวเส้นเท่านั้นซึ่งรหัสในผลงานชุดนี้เป็นการประกอบขึ้นจากเส้นตรงและเส้นโค้งเพื่อให้เกิดเป็นรูปร่างเพราะฉะนั้นการเข้าใจความหมายตรง (Denotation) อันเป็นความหมายชั้น แรกที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับสิ่งที่ถูกหมายของภาพแต่ละภาพนั้น ผู้ดูหรือผู้รับสารก็สามารถที่จะตีความได้ไม่ยาก ส่วนการเข้าใจความหมายแฝง (Connotation) หรือความหมายชั้นที่สองนั้นเป็นการตีความที่ขึ้นอยู่กับบริบทแต่ละบุคคลว่าสามารถที่จะเข้าใจภาพวาดเส้นชุดดังกล่าวอย่างไร หรือจะกล่าวได้ว่าผลงานวาดเส้นชุดนี้มีการการตีความหมายในแบบอัตวิสัย (Subjectivity) โดยเกี่ยวข้องกับประเด็นทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา หรือแม้กระทั่งอารมณ์ความรู้สึกของผู้ดูหรือผู้รับสารเอง ซึ่งรหัสเชิงสุนทรียะเองก็ได้เปิดทางให้การสื่อความหมายในลักษณะของการตีความในแบบอัตวิสัย จึงทำให้ความหมายแฝงนั้นมีลักษณะที่อิสระและสามารถตีความได้หลากหลายนั่นเอง

(4) รูปภาพวาดเส้นแต่ละชิ้นมีความสอดคล้องกับตัวอักษรที่ถูกเขียนขึ้นเพื่อกำกับความหมายซึ่งมีความเหมือนกันกับการสื่อความหมายในหนังสือภาพประกอบ (illustration) หรือหนังสือการ์ตูน (comic) ที่ความหมายของข้อความตัวอักษรมีความเกี่ยวเนื่องหรือเป็นการกำกับความหมายที่เกิด

ขึ้นจากตัวภาพวาดลายเส้นหรือขณะเดียวกันภาพวาดเส้นนั่นเองก็เป็นการกำกับความหมายที่เกิดขึ้นจากข้อความตัวอักษรด้วยซึ่งการตัดทอนส่วนใดส่วนหนึ่งของทั้งข้อความตัวอักษรหรือตัวภาพลายเส้นอาจมีผลต่อความเข้าใจความหมายที่ควรจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

(5) ภาพวาดเส้นที่เป็นเพียงการใช้เส้นอย่างเดียว (Line Drawing) ไม่สามารถสื่อสารเรื่องเป็นเวลา (Timing) ได้ ซึ่งอาจแตกต่างจากการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่อาจจะสามารถทำความเข้าใจเรื่องเวลาได้ด้วยหลักความชัดเจนของสีหรือทฤษฎีแสง-เงา ในขณะที่ภาพที่ใช้เส้นเป็นภาพที่อยู่ในปริณมทลของความเป็นอุดมคติที่มีได้ทำการอธิบายเรื่องเวลาเพราะตัวภาพมิได้สื่อด้วยความชัดเจนของสีหรือทฤษฎีแสง-เงา ซึ่งก็ทำให้ตัวภาพเองมีอาจจะสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับเวลาได้ ดังนั้นการสื่อความหมายเรื่องของเวลาจึงถูกการกำกับความหมายด้วยบริบทอื่น ๆ นั่นคือรหัสของตัวเลขและตัวอักษร

สรุป

ภาพวาดเส้นชุด “มะนิลา 2557” ถูกผลิตขึ้นภายใต้บริบทของผลงานทางด้านวิชาการ (งานสร้างสรรค์/งานวิจัย) ผลงานในชุดนี้ไม่เพียงมีคุณค่า

ในเชิงของทัศนศิลป์เท่านั้นแต่ในบริบทของการสื่อสารนั้น ยังถือเป็นกระบวนการสร้างตัวสื่อและตัวสารที่สำคัญโดยนำเสนอเป็นภาพวาดเส้นหรือภาพลายเส้น ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการสร้างสรรค์นั้นก็สามารถที่จะนำไปพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารด้วยภาพลายเส้นได้ในเรื่องของกรนำแนวคิดด้านการสื่อสารมาใช้ในการสร้างผลิตผลงานสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในวิชาพื้นฐานการดูและการผลิตการ์ตูน ซึ่งอยู่ภายใต้หลักสูตรของภาควิชาสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่ากรวาดเส้นจะอยู่ในบริบทของงานทางด้านทัศนศิลป์เป็นสำคัญแต่หากเชื่อมโยงกับหลักแนวคิดและทฤษฎีทางการสื่อสารก็ทำให้ภาพวาดเส้นนั้นมีความสำคัญเอกเช่นเดียวกับงานสร้างสรรค์ในสื่อที่แตกต่างกัน ซึ่งการนำผลงานสร้างสรรค์ประเภทวาดเส้นนี้มาทำการศึกษาภายใต้ร่วมเงาของการสื่อสารก็นับเป็นการเปิดประตูให้ศาสตร์ทางการสื่อสารได้ทำการศึกษาครอบคลุมทุกสื่อที่สร้างขึ้นในปัจจุบันอันเป็นยุคของสารสนเทศ (Information Age)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ชลูด นิ่มเสมอ. วาดเส้นสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2553.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. สัณฐานวิทยาโครงสร้างนิยมหลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิชาษา, 2555.

ธีรยุทธ บุญมี. การปฏิบัติศาสตร์ของไซซูร์ เส้นทางสู่โพสต์โมเดิร์นนิสม์. กรุงเทพฯ: วิชาษา, 2551.

น. ณ ปากน้ำ (ประยูร อุลุชาฎะ). ความเข้าใจในศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2543.

มณฑิยา สุภโรจน์. การวิเคราะห์การใช้การตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์ (พ.ศ. 2535-2539).
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสาขาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

สงวนศรี ตรีเทพประติมา. การวิเคราะห์งานวาดเส้นร่วมสมัยไทยในต้นศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2000-2012).
วิทยานิพนธ์ศิลปะมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

สุจิตร์นิทรศการ Multiple drawing. จัดแสดง 24 สิงหาคม - 9 กันยายน 2535 ณ หอศิลป์ คณะจิตรกรรม
ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป, 2535.

ภาษาอังกฤษ

Anne D'Alleva. *Methods & Theories of Art History*. London: Laurence King, c2012.

Fiske, John. *Introduction to Communication Studies*. 2nd ed. London: Routledge, 1990.

Norman Bryson, Michael Ann Holly and Keith Moxey. *Visual theory: painting and interpretation*.
Cambridge: Polity Press, 1991.

ข้อมูลออนไลน์

Termwiki. *Aesthetic codes* [Online]. Accessed 13 May 2015, Available from http://www.termwiki.com/EN:aesthetic_codes